

"Muhammed (asm)'in şahsiyet-i mâneviyesi olan hakikatini, Kur'ân'ın ve Cevşen'in delâletiyle tecelliyat-ı ulûhiyetine bir âyine-i câmia yapması..." Devamıyla izah eder misiniz?

Hazreti Peygamber Efendimiz (asm) Allah'ın bütün isimlerinin en parlak bir şekilde yansıdığı ve tecelli ettiği dev bir aynadır.

Nasıl Allah'ın isimleri içinde bir ism-i a'zam varsa, bu isimlerin mazharları içinde de bir mazhar-ı azam vardır ki; bu, insan ve onun mahiyetidir. Evet, insan Allah'ın bütün sıfat, şuunat ve isimlerine tam bir ayna tam bir makestir.

İnsanın maddesi ve cirmi küçük olsa da; sahip olduğu ene, duygular ve istidatlar sayesinde Allah'ın bütün isimlerine mazhar olacak bir mahiyete ve genişliğe sahiptir. İnsan kâinatın küçültülmüş bir numunesidir. Yani insanı büyültsen kâinat, kâinatı küçültsen insan olur.

"... mahiyet-i insaniye, şu kâinatın bir misal-i musağğarı olduğundan, adeta âlemde ne varsa insanda nümunesi vardır."(1)

Evet, insan kâinatın küçültülmüş bir numunesi ve modelidir. Kâinatta azametli ve büyük yazılmış tevhit hakikatleri, insanın mahiyetinde küçük ve okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Bu hususta kâinat ile insan müsavidir, fark sadece kemiyettedir, yani boyut ve hacimdedir. İnsanlığın en kamili ve en mükemmeli ise Allah'ın habibi olan Hazreti Muhammed (asm)'dir.

Allah'ın kâinat şehrinde mükemmel bir terbiye ve idaresi olduğu gibi, bu kâinat şehrinin içinde bir mahalle olan yeryüzünde de mükemmel bir terbiye ve idaresi bulunuyor. Yani kâinat ve dünya, Allah'ın isim ve sıfatlarını sergilediği mükemmel bir sergi salonudur. Ve bu sergi salonunun en keskin ve takdir edici seyircileri insanlardır, insanlar içinde de peygamberlerdir, peygamberler içinde de Hazreti Peygamber Efendimiz (asm)'dir. Yani kâinat ve dünyada sergilenen ilahi isimlerin en büyük nezaretçisi Hazreti Peygamber Efendimiz (asm)'dir.

"Biz insanı en mükemmel surette yarattık." (Tin, 95/4)

"O değil mi seni yaratan, bütün vücud sistemini düzenleyen ve sana dengeli bir hilkat veren." (İnfitar, 82/7)

"Kesin inanmak isteyenler için yeryüzünde birçok deliller vardır. Bizzat kendi varlıklarınızda da böyle deliller vardır. Hâla görmeyecek misiniz?" (Zariyat, 51/20-22)

"Andolsun sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra da meleklerle, 'Âdem'e secde edin!' diye emrettik. İblis'in dışındakiler secde ettiler. O secde edenlerden olmadı." (A'râf 7/11)

"Ben yerlere ve göklere sığmadım, ancak mü'min kulunun kalbine sığdım."(2)

Bütün bu ayet ve hadislerin ışığında meseleye bakarsak; insanın kâinata halife ve kalbinin de ne kadar geniş ve ihatalı olduğunu anlarız. Evet, insan kâinatın misal-i musağğarıdır. İnsanı büyütseniz kâinat, kâinatı küçültseniz insan olur. Mesela yeryüzündeki ağaçlar insandaki kıllara; toprak tabakası, kılların altında bulunan deriye; taşlar kayalıklar derinin altında bulunan kemiklere; yeryüzünde mevcut olan çeşit çeşit sular, insanda bulunan muhtelif sulara; (*kan, gözyaşı, ağız suyu gibi*), yine yeryüzündeki mağaralar insandaki kulak ve burun deliklerine işaret ediyor olabilir.

İnsanın mahiyetindeki bütün latife ve duyguların hepsi, Allah'ın bir isminin tecelli ve nakışlarıdır. Bu latife ve duyguların dışında insanın maddi ve manevi kalıplarındaki her bir cihaz ve organlar da, Allah'ın isim ve sıfatlarının birer tecelli ve nakışlarıdır.

İnsan bu yönleri ile Allah'ın isimlerine bir ayine-i camiadır. Yani genelde insanın, özelde Peygamber Efendimiz (asm)'in geniş bir aynaya benzetilmesi, Allah'ın isim ve sıfatlarını üzerinde kamil bir şekilde görüp gösterebilme yeteneğine işarettir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Yirmi İkinci Söz.](#)

(2) bk. *Hadis-i Kudsi, Keşfu'l-Hafa.*